

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาได้รับความสนใจจากนักเศรษฐศาสตร์ และนักวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ
อย่างมากในปัจจุบัน เป็นเพราะมีการวิจัยจนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การลงทุนทางด้านการศึกษา
มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์¹ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนา เศรษฐกิจและ
สังคมอีกทีหนึ่ง เป็นที่ยอมรับกันว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ได้มีการลงทุนในด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก² นอกจากนี้ ยังมีประเทศมหา-
อำนาจอื่น ๆ เช่น เยอรมัน และญี่ปุ่น ก็ได้ลงทุนในด้านการศึกษาลงทุนสูงทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนา
ทั้งหลายหันไปสนใจการลงทุนทางด้านการศึกษาขึ้นเป็นอย่างมาก โดยมีความหวังว่าจะได้ผลใน
การพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็วทันใจเหมือนกับประเทศเหล่านั้น แต่กลับล้มเหลว เหตุที่เป็น
เช่นนั้น เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายมิได้คำนึงถึงความต้องการที่
แท้จริงของประเทศ มุ่งผลิตผู้จบการศึกษามากเกินไป การลงทุนทางการศึกษานั้นจะมุ่ง เฉพาะ
ปริมาณอย่างเดียวนั้นได้ หากยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านคุณภาพของการศึกษาอีกด้วย³ การที่จะลงทุน
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้สูงที่สุดนั้น นอกจาก
จะอยู่ที่การวางแผนการลงทุนการศึกษาชนิดต่าง ๆ เพื่อผลิตคนที่มีความรู้ทางวิชาชีพให้ได้สัดส่วน
ตามความต้องการแล้วยังอยู่ที่การพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้จริง
ด้วย

¹ วิทยากร เชียงกุล, "การศึกษากับการพัฒนาสังคม," วารสารเศรษฐศาสตร์ 1

(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2522) : 41.

² Howard R. Bowen, Investment in Learning, (San Francisco :
Jossey Bass, 1978), p. 5.

³ บุญมี เฌรยอด, "การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ," วารสารเศรษฐศาสตร์ 1
(มกราคม-กุมภาพันธ์ 2522) : 41.

ดังนั้น การลงทุนทางการศึกษาน่าจะได้คำนึงถึงหลักทาง เศรษฐศาสตร์ 3 ประการ คือ

1. ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงว่าควรจัดสรร- ทรัพยากรจำนวนเท่าไรในการจัดการศึกษา หลัก เศรษฐศาสตร์ไม่มีข้อ เสนอแนะและวางนโยบาย อันเป็นข้อยุติที่จะนำทรัพยากรมาใช้ ปัญหาที่ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ให้เกิดประโยชน์ในทางใดมากที่สุด ซึ่งจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่ใช้ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และผู้รับการศึกษา

2. ขนาดของงบประมาณ ในการจัดการศึกษาจะใช้งบประมาณจำนวนเท่าใด ควร คำนึงถึงหลัก 2 ประการคือ อัตราระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและรายไต่ประชาชาติ และต้อง วิเคราะห์ต้นทุนกับผลประโยชน์ที่สังคมพึงจะได้รับจากการบริการสาธารณะประเภทต่าง ๆ

3. ผลตอบแทนทางการศึกษา ในการลงทุนทางการศึกษาแต่ละระดับควรคำนึงถึง ข้อนี้ให้มากอยู่ การลงทุนการศึกษาในระดับใดก็ตามควรมีผลตอบแทนที่คุ้มค่า อัตราผลตอบแทนทาง สังคมได้แก่ ลดจำนวนอาชญากรรม ลดจำนวนคนว่างงาน ลดโครงการสังคมสังเคราะห์ และ ได้ภาษีเพิ่มจากผู้จบการศึกษาออกไปทำงาน ผลตอบแทนที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับในรูปเงินเดือน ค่าจ้าง และความสนใจ¹

เมื่อเป็นดังนี้ การศึกษาจึงควรศึกษาว่าเป็นปัจจัยในการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ² ซึ่งเป็นหน้าที่ของการศึกษาที่จะทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ที่สุด โดยพิจารณาความ ต้องการของสังคม

¹บุญมี เจริญอด, "การศึกษาและพัฒนา เศรษฐกิจ," วารสารเศรษฐศาสตร์ 1 (มกราคม- กุมภาพันธ์ 2522) : 34.

²Howard R. Bowen, Investment in Learning, (San Francisco : Jossey Bass, 1978), p. 6.

กระบวนการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมาย องค์การที่สำคัญในการผลิตทรัพยากรมนุษย์คือ สถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้เรียนในขณะที่กำลังศึกษา และติดตามผลหลังจากที่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาไปแล้ว

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานั้นเป็นแผนงานที่ควรจะได้กระทำในทุกระดับการศึกษา นับตั้งแต่การศึกษาในระดับประถมศึกษาจนกระทั่งระดับอุดมศึกษา เนื่องจากการติดตามผลเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญ ผู้วิจัยจึงขอให้คำนิยามในเรื่องการติดตามผลไว้ดังนี้

การติดตามผล

การติดตามผลโดยทั่วไปมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการแนะแนว
2. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนักศึกษา
3. เพื่อช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ฟื้นฟูแผนการเรียนในด้านวิชาชีพ
4. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการสอน
5. เพื่อให้ได้ความคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร
6. เพื่อให้ได้ข่าวสาร ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหม่มีประสิทธิภาพ

เหมาะสมกับความต้องการของผู้สำเร็จและสังคม¹

นอกจากนี้การติดตามผลยังหมายถึง

1. กระบวนการหาข้อมูลหรือข่าวสาร เกี่ยวกับผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแนะแนวและให้บริการต่อผู้จบการศึกษา

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1970), p. 9

2. โครงการที่จะรวบรวมสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่เรียนสำเร็จจากหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานและการฝึกงาน¹

อีริกสัน (Erickson) ได้ให้ความหมายของการติดตามผลไว้ว่า "การติดตามผลเป็นบริการติดตามข่าวสารของผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว และเพื่อจะส่งเสริมและให้บริการต่อเนื่องกับผู้ที่ยังออกจากโรงเรียนไปแล้ว"²

นอกจาก อีริกสัน (Erickson) แล้ว สตีป วอลควิสต์ (Stoops Wahlquist) ให้ความหมายของการติดตามผลไว้ว่า

"คำว่า การติดตามผลนั้นใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพของการให้บริการในโรงเรียน และตรวจสอบโปรแกรมการเรียนการสอนของโรงเรียน เมื่อผู้สำเร็จการศึกษาได้จบการศึกษาไปแล้ว นอกจากนี้การติดตามผลยังเป็นเทคนิคในการประเมินผล ความเหมาะสมของโปรแกรมการสอนทั้งในขณะที่สอน และหลังจากการสอนได้เสร็จสิ้นลงแล้ว"³

ดุกัล อาบักเกิล (Dugald S. Arbuckle) ได้กล่าวว่า การติดตามผลไม่เพียงแต่เป็นการประเมินโปรแกรมการเรียน การสอน และผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่ยช่วยเหลือผู้สำเร็จการศึกษาในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของคน เพื่อให้การทำงานดีขึ้นและมั่นคงยิ่งขึ้น⁴

¹ Calvin B.T. Lee, Improving College Teaching, (Washington D.C. : American Council on Education, 1970), p. 9.

² Clifford W. Erickson, A Basic Text for Guidance Workers, (Englewood Cliffs, Inc., N.J. 1947), p. 9.

³ Emery Stoops, and Gunnar L. Wahlquist, Principles and Practices in Guidance (New York: McGraw-Hill Book Co., 1958) pp.191-196.

⁴ Dugald S. Arbuckle, Student Personnel Service in Higher Education, (New York : McGrall-Hill Book Company, Inc., p. 115.

ดังนั้นจึงพอสรุปความหมายของการติดตามผลการศึกษาว่า เป็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับผู้จบการศึกษาไปแล้ว ในด้านการประกอบอาชีพการนำประสบการณ์ไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ข้อคิดและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนในสถาบันเก่า เพื่อจะเป็นการนำมาประเมินผลการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษานั้น ๆ และเพื่อเป็นการแนะแนวและให้บริการต่อผู้จบการศึกษาในรุ่นต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของมหาบัณฑิตทางสาขาวิชามนุษยศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของมหาบัณฑิตต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในด้านวิชาการ โดยศึกษาตามตัวแปรดังนี้ เพศ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และคณะที่ศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงานทางด้านการสอนและด้านบริหาร
4. เพื่อเปรียบเทียบการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาและมหาบัณฑิตเอง ในด้านความรู้ทางวิชาการ มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยศาสตร์ เฉพาะในด้านสถานภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ลักษณะงาน ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ ปัญหาในการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาและมหาบัณฑิตเอง รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของมหาบัณฑิต
2. มหาบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง เฉพาะมหาบัณฑิตของคณะอักษรศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2517-2523 รวมทั้งหมด 6 รุ่น เป็นจำนวน 468 คน ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทของคณะอักษรศาสตร์

สาขาวิชา	ปี						
	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523
ภาษาไทย (ปริญญาเอก)	-	-	-	-	1	-	2
ภาษาไทย (ปริญญาโท)	1	7	9	8	6	2	11
ภาษาอังกฤษ	3	10	12	13	7	9	1
ประวัติศาสตร์	8	6	17	21	11	10	14
บรรณารักษศาสตร์	6	11	23	12	14	23	18
ปรัชญา	3	-	10	6	12	12	6
บาลี-สันสกฤต	1	1	4	4	14	22	13
ฝรั่งเศส	4	1	3	3	3	3	3
เยอรมัน	-	1	-	3	3	1	-
วรรณคดีเปรียบเทียบ	-	-	1	1	2	-	-
ภาษาคำสั่ง*	-	-	-	-	-	1	3
รวม	26	37	79	71	73	83	71

* ภาษาคำสั่ง เปิดหลักสูตรเมื่อปีการศึกษา 2520

ตารางที่ 2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สาขาวิชา	รุ่นปี						
	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523
สถาปัตยกรรม	1	3	3	2	2	6	5
ผังเมือง*	-	-	-	-	2	8	5
เคหะการ*	-	-	-	-	-	-	1
รวม	1	3	3	2	4	14	11

หมายเหตุ. * ผังเมือง เพิ่งเปิดหลักสูตรปีการศึกษา 2519

* เคหะการ เพิ่งเปิดหลักสูตรปีการศึกษา 2520

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความจำกัดของการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมจากแบบสำรวจที่ได้ส่งไปทางไปรษณีย์ ผลการวิจัยซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้ตอบ

2. การย้ายที่อยู่และที่ทำงาน และการเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศของตัวอย่างประชากรที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยบางคน ทำให้มีอุปสรรคในการติดต่อเก็บข้อมูล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้คำบางคำที่ใช้ในการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความของคำเหล่านั้นดังนี้

มหาบัณฑิตทางอักษรศาสตร์ หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท จากคณะอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517-2523 จำนวน 6 รุ่น ประกอบด้วย 9 สาขาวิชา คือ

1. ภาษาไทย
2. ภาษาอังกฤษ
3. วรรณคดีเปรียบเทียบ
4. ประวัติศาสตร์
5. ปรัชญา
6. ภาษาตะวันออก บาลี-สันสกฤต
7. ภาษาตะวันตก ฝรั่งเศส-เยอรมัน
8. บรรณารักษ์ศาสตร์
9. ภาษาศาสตร์

มหาบัณฑิตทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา

2517-2523 ซึ่งเปิดสอนและผลิตบัณฑิต 2 สาขาวิชา คือ

1. สถาปัตยกรรมศาสตร์

- สถาปัตยกรรมศาสตร์
- เคหการ

2. ผังเมือง

- การวางผังเมือง
- การวางแผนภาค

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง คณบดี ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสถาบันที่บัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์สังกัดอยู่¹

ด้านวิชาการ ในการดำเนินการวิจัยในเล่มนี้ หมายถึง ความรู้ที่มหาบัณฑิตได้รับไปจากมหาวิทยาลัย อันประกอบด้วย หลักสูตรการเรียนการสอน เกณฑ์การวัดและประเมินผลผู้สอน วิธีการสอนประเมินผล ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน อาคารสถานที่

ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาที่มหาบัณฑิตได้เริ่มเข้าทำงาน จนกระทั่งถึงระยะปัจจุบันในปีที่ทำการวิจัย

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ที่มหาบัณฑิตได้ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันในปีที่ทำการวิจัย

คณะที่จบการศึกษา หมายถึง คณะที่จบการศึกษาในระดับปริญญามหาบัณฑิต คือ คณะอักษรศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

¹ บัณฑิตวิทยาลัย, คณะ. "ประวัติบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519 (อ็ดสาเนา)

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะของมหาบัณฑิต สาขาวิชามนุษยศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตร และในการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร วิธีการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของผู้สำเร็จปริญญามหาบัณฑิตรุ่นต่อ ๆ ไป ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ลำดับขั้นตอนการเสนอข้อมูล

ความเป็นมาของปัญหา และความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ความจำกัดของการวิจัย และคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 บทที่ 2 เสนองานวิจัยและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ การติดตามผลการศึกษาในระดับต่าง ๆ และผลงานวิจัยบางฉบับ ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 และบทที่ 4 เสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับเรื่องสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียน ทัศนคติ และข้อเสนอแนะต่อสถาบัน ส่วนบทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย